

Projektbeskrivelse

Datastandardiseringsinitiativ Sociodemografisk monitorering i GeoFA

Fremme af socialt bæredygtige by- og landområder

1. Baggrund og formål

1.1. Baggrund

Staten monitorerer pt. ca. 200 af landets almene boligområder på helt særlige kriterier og datakilder. Den 1. december hvert år offentliggør Indenrigs- og Boligministeriet hvilke områder, der optræder på deres lister over udsatte boligområder (tidligere kendt som 'ghettolisten') og dermed hvilke kommuner, der skal indarbejde nye regler for boliganvisning, optag i daginstitutioner og nedrivning eller salg af boliger.

De data der ligger bag udpegningen af de udsatte boligområder stammer fra Danmarks Statistiks forskerservice om bl.a. kriminalitet, uddannelsesniveau og etnicitet. Det er data som kommunerne ikke har umiddelbar adgang til, og som de kun delvist kan genskabe med egne eller eksterne data. Det samlede datasæt kan heller ikke købes af eksisterende aktører på markedet (fx LIFA og KMD), ligesom KL har fået afslag på at købe datasættet og stille det til rådighed for kommunerne.

Ud over ghettolovgivningen har også [Parallelsamfundslovgivningen](#) og lovgivningen '[Fonden for blandede byer – Flere billige boliger og en vej ud af hjemløshed](#)' samt flygtningesituationen forårsaget af krigen i Ukraine, hvor kommunerne fik til opgave at boligplacere 30.000 - 40.000 flygtninge, øget det politiske fokus på den samlede sociale balance i kommunerne og på at fremme blandede byer. Behovet for socioøkonomisk monitorering spredt sig også ind i kommunernes bosætningsstrategier for andre områder, fx i den private boligudlejning og i landdistrikterne. I enkelte kommuner har det resulteret i opprioritering af databaseret ledelsesinformation til brug for at:

- **Modvirke parallelsamfund:** Monitorering af boligområder ud fra statens ghettokriterier, så man fra måned til måned kan følge effekter af iværksatte tiltag og ikke venter på 'overraskelser', når listen offentliggøres 1. december.
- **Forebygge social eksport til landområder:** Koordinering mhp. en bredere beboersammensætning i *hele* kommunens geografi, da der er en risiko for at udfordringen fra de udsatte boligområder flyttes til andre steder, fx i private udlejningsboliger, i enten by- eller landområder.
- **Nuancering af data:** Identifikation af flere data, der kan nuancere ghettodata og kvalificere indikatorer for social udsathed, og dermed skabe handlingsanvisende data.

KL's pilotprojekt om [Boligsocial Monitorering](#) (2021) viste at mange kommuner ikke har tilstrækkelige data eller analytiske ressourcer til selv at monitorere sådanne sociodemografiske forhold. Der efterspørges et fælles registreringssted samt gensidig vidensdeling og databerigelse, så data kan bruges tværkommunalt og nationalt.

1.2. Formål

I tråd med den [fælleskommunale datastrategi](#) er formålet med projektet at etablere en tværkommunal begrebs- og datamodel for, hvordan udvalgte sociodemografiske data registreres, analyseres og visualiseres for at kunne understøtte kommunal og national planlægning af boligområder, sociodemografiske indsatser samt følgeforskning.

Projektet vil bidrage til en lang række gevinster for kommunerne:

- Skabe bedre ledelsesinformation til planlægning af byudvikling og forebyggelse af social udsathed.
- Forbedre udnyttelsen af kommunernes eksisterende data og fagsystemer samt opkvalificere fagmedarbejdere.
- Styrke kommunernes grundlag i forhandlingssituationer omkring boligforsyning, planlægning og byudvikling.
- Udfordre selve opgørelsesmetoden for 'ghettolisten'.

2. Projektbeskrivelse

2.1. Overordnet projektidé

Grundideen er at kommunerne får adgang til et let anvendeligt værktøj til registrering, analyse og visualisering af sociodemografiske data. Data skal kvalificeres til formålet og værktøjet skal 'tale sammen' med kommunernes eksisterende systemer således at data forbliver - og hentes ind - i kommunen, når det passer kommunen og uden vederlag.

Projektet fokuserer såvel på den systemmæssige side som på udpegning og praktisk anvendelse af data til sociodemografisk monitorering.

2.2. Identificering af relevante data til sociodemografisk monitorering

Kommunerne vil blive inddraget i forhold til at identificere relevante interne og eksterne data, der kan hentes med den frekvens og i det omfang kommunerne har brug for.

Kommunerne skal i dag begynde fra start, hvis de vil lave egentlige analyser med tidstro og facetterede data, der kan spore udvikling i sociodemografi for et område. Fire kommuner er gået foran med analyser. Disse analyseerfaringer kan være grundlag for best practise i, hvordan alle kommuner kan hjælpes med at identificere og finde de mest egnede og tilgængelige data for sociodemografiske analyser, samt registrere dem et fælles sted til gavn for alle kommuner.

Projektet vil udfordre, at der er statslige eller regionale registre, som kommunerne ikke har adgang til, selv om de har ansvaret for borgerne og alle indsatser i lokalområderne. Herudover kan kommunernes egne datakilder også udfordre selve opgørelsesmetoden for 'ghettolisten' med tidstro data fra kommunal hverdag.

2.3. Facilitering af kommunerne ift. sociodemografisk monitorering

Projektet skal støtte kommunerne i at blive 'herre over egne data', så de kan indsamles, analyseres og rapporteres til beslutningstagere på præcis det tidspunkt, der passer kommunen. Ydermere styrkes kommunernes position bl.a. over for staten og den almene boligsektor, når der skal forhandles om fx udlejnings- og anvisningsaftaler, boligplacering af hjemløse, nybyggeri og omdannelse af boligområder.

Udvikling af kommunernes kompetencer ift. at analysere og visualisere data spiller desuden ind i det mere principielle arbejde for at kommunerne kan gøre sig mindre afhængige af markedsløsninger, der ikke passer kommunernes behov.

2.4. Brug af GeoFA som fælles IT-løsning

GeoFA (Geografiske Fagdata) er en velafprøvet IT-løsning for fælles kommunale data, som ikke er en del af andre fællesoffentlige datamodeller. Det er en kendt database hos de kommunale GIS-medarbejdere hvilket sikrer en bred anvendelse af kommunens register- og kortdata.

Der er allerede klargjort en række temaer i GeoFA, så sociodemografiske data kan registreres og yderligere temaer kan tilføjes til lagring af relevante datasæt, som udpeges under projektet. Det er således oplagt at GeoFA anvendes som den fælles IT-løsning til brug for den sociodemografiske monitorering.

2.5. Gevinster

Løsningen vil lette den kommunale planlægning af boligsociale indsatser, og kommunale velfærdstilbud, hvor de kan anvende små, forvaltningsrettede geografiske inddelinger i GeoFA. Det vil styrke vidensgrundlaget der bruges i forvaltningernes oplæg til kommunernes politiske udvalg.

Med brug af fælles datastandarder i GeoFA, kan der desuden laves analyser af flyttemønstre og bosætning på tværs af kommuner, da fx udsatte boligområders omgivelser kan være nabokommunen, hvorfor det kan give mening at koordinere indsatser og lave fælles monitorering ud fra standardiserede data.

Endelig kan brugen af GeoFA til sociodemografisk monitorering dygtiggøre kommunerne i at gennemføre analyser af andre temaområder (fx SSP-samarbejde, plejedistrikter samt befolkningsprognoser) og der kan generelt skabes større forståelse for behovet for tværkommunale, standardiserede data og kendskab til GeoFA som destination for disse data.

2.6. Resultatmål

Det primære mål for projektet er at opstille en fælles forståelse af registreringsbehov i form af en begrebs- og datamodel samt muliggøre registrering i GeoFA. Modellerne skal udvikles på baggrund af konkrete behov i dialog med kommuner og andre aktører, der indsamler og behandler data på det sociodemografiske område.

Når den nye funktion i GeoFA forventes klar (medio/ultimo 2023), er det ambitionen, at minimum 20 % af kommunerne registrerer sociodemografiske data i GeoFA for analyser i egne analyseværktøjer og/eller visualisering i

GeoFA. Størstedelen forventes at komme fra de 35 kommuner, der p.t. optræder på Parallelsamfundslisterne, jf. bilag 1.

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

3. Leverancer og succeskriterier

www.kl.dk

Side 4 af 8

3.1. Modnings- og analysefasen

Sociodemografisk monitorering kræver både på data- og tekniksiden identifikation af relevante indikatorer og sammensætning af tilhørende data. Projektet bygger oven på resultater og erfaringer fra [det tidligere projekt om boligsocial monitorering](#) udarbejdet i samarbejde med bl.a. Landsbyggefonden og VIVE.

De kommunale behov for sociodemografisk monitorering samt identificering og valg af datakilder afdækkes yderligere ved workshops med kommunale nøglepersoner som i samarbejde med andre aktører udarbejder en begrebs- og datamodel, der definerer hvilke data, der skal registreres og hvordan disse lagres og visualiseres i GeoFA. GeoFA indeholder ikke data, der kan hentes fra andre registre, hvorfor data fra andre kilder skal sammenstilles i kommunens eget analyseværktøj. Hvis datamodellen resulterer i nye, beregnede data (samlet score) kan disse implementeres i GeoFA.

Registrering af sociodemografiske data er forbundet med flere reguleringsmæssige udfordringer, og som del af projektet undersøges det nærmere, hvordan der sikres en hensigtsmæssig anvendelse af data der overholder dataetiske regler så fx enkeltpersoner ikke kan identificeres.

Det skal også undersøges nærmere, om der er data, der skal skabes adgang til på vegne af kommunerne i regi af KL. Kommunernes anvendelse af data er ikke dækket af formålsbeskrivelsen for Danmarks Statistiks Forskerservice-adgang. Denne formålsbeskrivelse bør udfordres, hvis den vurderes vital af kommunerne. Dette er relevant hvis data fra Landsbyggefonden og andre (proxy)data fra offentlige institutioner eller kommunerne selv, ikke er fyldestgørende. Visse data, som det kan være relevant at teste, kan være pålagt et administrationsgebyr, som midlerne i projektperioden kan dække. Det kan undersøges, om data varigt kan frikøbes til kommunerne.

Leverancer

- Analyse og databearbejdning af tre eksempler på kommunal registreringspraksis.
- Interviews og workshops med interessenter og nøglepersoner fra kommuner om begrebsmodel for sociodemografisk monitorering, samt relevante registerdata.
- Afklaring med andre aktører om mulighed for koordinering og synergi mellem dataregistrering og -udstilling.
- Afklaring af politisk eskalering af adgang til data fra Forskermaskinen uden vederlag.

Succeskriterier

- Projektet matcher kommunale behov og arbejdsgange.
- Konsensus på tværs af kommuner, KL og andre aktører om beregningsmodel.
- Der er etableret samarbejde med min. et register for adgang til supplerende data.
- Kommuner (eller KL) opnår adgang til Forskermaskinen, såfremt det er efterspurgt.

3.2. Gennemførelses- og implementeringsfasen

Modeldefinitionsarbejdet efterfølges af en fleksibel implementeringsindsats, hvor kommunerne lærer at registrere, vedligeholde og anvende GeoFA-data. Implementeringsindsatsen forventes at strække sig over længere tid, hvorfor der anmodes om midler over flere år.

Der afholdes workshops om registrering, vedligehold og anvendelse af GeoFA-data til brug for sociodemografisk monitorering. Workshopindhold skal afspejle bredden af de medarbejdere, der er involveret i sociodemografisk monitorering på de forskellige forvaltningsområder i kommunerne. Der udarbejdes en vejledning for registreringspraksis og anvendelse af data på baggrund af modellen.

Projektet sigter efter at skabe synergieffekter ved leverancer ift. andre nye GeoFA-projekter, hvor der både er person- og tidssammenfald i de kommende år. Kommunerne er ved at tage GeoFA til sig på flere kommunale fagområder, og fremtiden byder også på data om lade- og cykelinfrastruktur, samt turismedata. Erfaringer med brug af GeoFA vil komme evt. andre arbejdsområder til gode, da upload, download og visualisering af data er uafhængigt af emneområde.

Leverancer

- Vejledning for registreringspraksis og anvendelse af GeoFA.
- Webinarrække, så kommuner kan lære at registrere i og anvende data fra GeoFA.
- Leverandør videreudvikler GeoFA til at indeholde sociodemografiske data, herunder visualiseringsmuligheder.
- Aftale med andre aktører om adgang til relevante datasæt (evt. via KL).
- Løbende evaluering af projektplanlægning og -eksekvering til gavn for andre GeoFA-projekter.

Succeskriterier

- Vejledning anvendes ved KL's undervisning, så kommunernes brug af GeoFA og relaterede analyser smidiggøres.
- Udvidelse af GeoFA's funktion til at omfatte afledte sociodemografiske data
- Gensidig forståelse blandt aktører om behov for relevante data.
- Der sker læring om hensigtsmæssig projekteksekvering på tværs af projekter i GeoFA.

3.3. Gevinstrealiseringsfasen

Den primære gevinst ved projektet er, at kommunerne styrkes i muligheden for at træffe datadrevne beslutninger på baggrund af tidstro data efter egne politiske og administrative processer. Herudover skal kommunerne betragtes som en myndighed på linje med andre med adgang til eksisterende registerdata, der kan be- eller afkræfte hypoteser om lokale områder.

Med brug af en fælles løsning undgår kommunerne at opsætte lokale databaser eller de kan nedlægge deres eksisterende database, når data er registreret i GeoFA.

Gevinsterne ved projektet rækker desuden ud over den nye funktion i GeoFA, som fortsat er et relativt nyt redskab i kommunernes dataportefølje. Projektet vil nyde godt af de erfaringer, der indhentes i et søsterprojekt om

ladestanderdata, både hvad angår fællesoffentlige regler for databasearkitektur og den måde kommunerne tænker indhentning af og sammenstilling med data fra andre registre.

Projektet kan give langsigtede gevinster i form af sparede midler på køb af statistiske data, og indhentning af den investering, der allerede er gjort i GeoFA.

Leverancer
<ul style="list-style-type: none"> • Den nye registreringsmulighed er i GeoFA's produktionsmiljø medio/ultimo 2023 • Kommunerne registrerer på (flere) emneområder i GeoFA i forbindelse med relevante arbejdsgange. • KL strømliner workshops og webinarer til kommunerne på tværs af GeoFA-projekter. • KL og andre aktører indgår dialog om deling af relevante data
Succeskriterier
<ul style="list-style-type: none"> • Kommunerne konsoliderer deres anvendelse af GeoFA med den nye funktion (min. 20% af kommunerne registrerer) • KL konsoliderer governance og videreudvikling af GeoFA med projektet. • KL og andre aktører opnår fælles forståelse af adgang til relevante data.

4. Budget

Aktivitet/år	2022	2023	2024	2025	I alt
Lønmidler	80.000	400.000	200.000	200.000	880.000 kr.
Øvrige omkostninger	20.000	100.000	100.000	100.000	320.000 kr.
Samlet finansiering	100.000	500.000	300.000	300.00	1.200.000 kr.

'Øvrige omkostninger' dækker bl.a. udgifter til GeoFA-system og -leverandør, transportudgifter til projektgruppen og workshopdeltagere fra kommunerne, netværksarrangementer samt udgifter til evt. sammenstilling af data fra andre registre. Der kan blive behov for fleksibilitet ift. at flytte midler mellem henholdsvis lønmidler og øvrige omkostninger.

5. Tidshorisont

[Styregruppen for delprogram 5 i kommunernes digitaliseringsstrategi](#) ønsker projektet igangsat hurtigst muligt. Det er muligt at opstarte projektet i efteråret 2022, og tilføje flere medarbejderressourcer fra 2023. Implementeringsaktiviteter ligger fra medio 2023 til 2025, så det sikres, at alle kommuner (og evt. andre parter), der vil anvende og bidrage til databasen, kan blive vejledt i, hvordan de griber opgaven an. KL's erfaring viser, at det ofte tager flere år at få implementeret datainitiativer bredt hos kommunerne. Slutteligt er der også afsat penge til evaluering af projektet til gavn for kommende GeoFA-projekter.

6. Risikovurdering af projektet

Projektets succes afhænger af at kunne skaffe, lagre og analysere relevante og tidsaktuelle sociodemografiske data i GeoFA. Det er vigtigt, at der over for kommunerne sættes på data, der kan opdateres min. kvartalsvist, og at de hurtigt får adgang til en fælles løsning, der giver gode erfaringer i enkelte kommuner. Det er en helt ny type anvendelse af GeoFA, så der skal skabes bevidsthed om databasen hos kommunale medarbejdere i eksempelvis beskæftigelses-, integrations-, social- og sundhedsforvaltninger.

Herudover viser KL's erfaringer, at det er vigtigt, at der anvendes ressourcer på at lære medarbejdere i kommunerne at registrere korrekt, hvorfor der over en længere periode bør være tilgængelige registreringsworkshops, evt. på tværs af GeoFA-projekter.

Projektlederen i KL skal anvende ressourcer på at rekruttere pilotkommuner til workshops og registrering af data i testmiljø, hvorfor det er vigtigt, at KL signalerer, at projektet har høj prioritet.

Datakilder skal vurderes med henblik på overholdelse af diskretionshensyn (forebygge identificering af enkeltpersoner eller husstande). Det skal også vurderes, om nogle data skal være eksklusive for kommunen selv eller for kommunale parter.

7. Interessentvurdering

Projektet er imødeset hos flere kommuner, hvor flere forventes at mangle en destination for data om sociodemografisk monitorering.

KL har allerede etableret relationer til de kommunale projektaktører, som er de primære interessenter i projektet. Andre interessenter skal involveres i projektet, så der dannes gode samarbejdsrelationer med opdyrkning af fælles interesser, der kan fremme kommunernes adgang til data, der allerede er tilgængelige for andre aktører.

8. Organisering

Projektet forankres i Center for Klima og Erhverv, der allerede har det faglige ansvar for geodata og GeoFA i KL, samt samarbejdsfora med relevante interessenter.

Projektet eksekveres i Team Grund- og Geodata ved teamleder Troels Garde Rasmussen trr@kl.dk. Projektleder er Thomas Jensen thje@kl.dk. Projektdeltagere er Sofie Kofoed Led sokl@kl.dk og Line Hvingel lihv@kl.dk i Team Grund- og Geodata samt ny medarbejder i Team Byg, Bolig og Plan fra ultimo 2022.

Bilag 1

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

Kommuner på statens lister over udsatte boligområder og forebyggelsesområder 2021			
Albertslund	Helsingør	København	Slagelse
Brøndby	Herning	Køge	Svendborg
Esbjerg	Hillerød	Næstved	Sønderborg
Fredensborg	Holbæk	Odense	Thisted
Fredericia	Holstebro	Randers	Vejle
Frederiksberg	Horsens	Roskilde	Viborg
Gladsaxe	Høje-Taastrup	Rødovre	Aalborg
Greve	Ishøj	Silkeborg	Aarhus
Guldborgsund	Kolding	Skanderborg	

Kilde: Indenrigs og boligministeriet

www.kl.dk

Side 8 af 8